

bekend), in alle of in sommige aanbevelingen ging verdiepen. Vervolgens werd in april '45 een 'Commissie tot Instelling van een Nieuwe Economische Orde voor de Bevolking van Java' opgericht.

Toen Japan vier maanden later capituleerde, liet die 'Nieuwe Economische Orde' nog steeds op zich wachten.

Wat in de daaraan voorafgaande drie-en-een-half jaar bezetting was geschied, kwam hierop neer dat veel van wat door het Europees bedrijfsleven was opgebouwd, zonder voldoende compensatie voor de samenleving verdwenen was en dat in het niet-Europese deel van die samenleving het spel der economische krachten, waar de Japanners geen greep op hadden gekregen, had geleid tot de ondergang van enkele miljoenen Indonesiërs.

★

In wat het Europees bedrijfsleven op Java had opgebouwd, namen de grote landbouwondernemingen, de cultures, een belangrijke plaats in. Vijf soorten cultures: die van kina, rubber, suiker, thee en koffie, werden in juni '42 onder de controle geplaatst van een Japans Controlebureau voor Cultuurondernemingen. De Europese administrateurs dienden aan dat bureau opgaven te verstrekken van de bedrijfsinventaris, de aanwezige voorraden en de productiecijfers in '39, '40 en '41. De maatschappijen die de desbetreffende ondernemingen hadden opgebouwd, werden door het Japanse militaire bestuur geliquideerd en al hun samenwerkingsverbanden werden opgeheven. Nadien gaf het militair bestuur aan, in hoeverre bepaalde cultures mochten worden voortgezet. In juni '43 werd de controle uitgebreid tot alle ondernemingen voor sisal, kapok en cacao. Voorzover er nog winst werd gemaakt, kwam deze bij het genoemde Controlebureau terecht, bij het militair bestuur dus. Dit zinde de ondernemers in Japan niet en zij wisten in '44 te bereiken dat in beginsel besloten werd dat Japanse firma's het werk van het bureau zouden overnemen. Dat is inderdaad van mei '44 af ten aanzien van de suikerondernemingen geschied – of de wijziging ook met betrekking tot andere cultures is voltrokken, is niet bekend.

Van die cultures werd de kinacultuur, gelijk reeds opgemerkt, door de Japanners beschermd en werd getracht de cultuur van sisal (van belang voor de vervaardiging van touw en zakken) en van cacao te bevorderen.